

Aanwijzing voor de kandidaat

Als in een vraag staat dat je een hoofd- of kernconcept moet gebruiken, dan gebruik je in het antwoord die elementen uit de omschrijving van het hoofd- of kernconcept die nodig zijn om de vraag juist te kunnen beantwoorden.

Opgave 1 Lobby

Bij deze opgave horen de teksten 1 tot en met 3.

Inleiding

Politici nemen besluiten die invloed hebben op burgers en organisaties. De belangen zijn vaak groot. Professionele lobbyisten kunnen door bijvoorbeeld organisaties ingehuurd worden om te proberen op de achtergrond invloed uit te oefenen op de besluiten. Deze opgave gaat over lobbyen, het werk van lobbyisten en politieke besluitvorming over lobbyen.

Gebruik tekst 1.

Er zijn verschillende theorieën en hypothesen ontwikkeld over de mate waarin media invloed hebben op mensen. Een voorbeeld van zo'n mediahypothese is de cultivatiehypothese.

In regel 28 tot en met 45 van tekst 1 geeft een lobbyist een verklaring voor het beeld dat mensen hebben van lobbyisten. In de verklaring is een stereotype te herkennen.

- 3p 1 Leg uit welke mediahypothese in deze verklaring te herkennen is. Gebruik in je uitleg:
- de naam van een mediahypothese;
  - een stereotype op grond van regel 28 tot en met 45 van tekst 1.

Gebruik tekst 1.

Uit tekst 1 blijkt dat de lobbyisten zelf een positiever beeld hebben van het werk van lobbyisten dan de doorsneeburger volgens hen heeft.

- 2p 2 Geef hier een verklaring voor. Gebruik in je verklaring:
- een omschrijving van het begrip referentiekader;
  - een voorbeeld uit tekst 1.

Gebruik regel 61 tot en met 69 van tekst 1.

In regel 66 tot en met 69 van tekst 1 staat “Zij die besluiten, hebben de macht. (...) De uiteindelijke stappen worden gezet door de regering. (...)” Er wordt een onderscheid gemaakt tussen twee soorten macht: formele macht en informele macht.

- 1p **3** Leg uit naar welk soort macht ‘zij die besluiten’ verwijst: formele of informele macht.

Gebruik regel 51 tot en met 69 van tekst 1.

Op basis van regel 51 tot en met 69 van tekst 1 kan gesteld worden dat lobbyisten net als ‘zij die besluiten’ macht hebben.

- 2p **4**
- Geef een omschrijving van het kernconcept macht. Gebruik in je omschrijving de woorden ‘doelstellingen’ en ‘handelingsmogelijkheden’.
  - Leg vervolgens met behulp van deze omschrijving uit dat lobbyisten net als ‘zij die besluiten’ macht hebben. Gebruik in je antwoord een machtsbron uit tekst 1.

Gebruik tekst 1.

- 5p **5** Leg uit dat er volgens de lobbyisten in tekst 1 bij de beïnvloeding van politici door lobbyisten sprake is van binding. Gebruik in je uitleg:
- het hoofdconcept binding;
  - twee typen bindingen;
  - bij beide typen bindingen een ander voorbeeld uit tekst 1.

Gebruik tekst 2.

Er bestaan verschillende theorieën over hoe de macht in de samenleving tussen verschillende groepen verdeeld is. Bij twee theorieën zijn voorbeelden uit tekst 2 te geven.

- 4p **6** Geef de naam en omschrijving van deze theorieën en geef bij elke theorie een voorbeeld uit tekst 2.

Gebruik tekst 3.

Als voorstellen in de initiatiefnota worden overgenomen en vastgelegd worden in een wet, dan kan het tot stand komen van die wet beschouwd worden als een voorbeeld van institutionalisering.

- 1p **7** Leg dit uit. Gebruik in je uitleg het kernconcept institutionalisering.

Gebruik tekst 3.

- 2p **8** Leg uit dat de voorstellen uit de initiatiefnota de sociale ongelijkheid kunnen verminderen. Gebruik in je uitleg:
- een voorbeeld uit tekst 3;
  - het kernconcept sociale ongelijkheid.

Gebruik tekst 3.

Er zijn verschillende visies op de wenselijkheid van politieke participatie, zoals de ontwikkelingsvisie en de instrumentele visie.

- 2p **9** Beredeneer dat in de voorstellen uit de initiatiefnota de instrumentele visie te herkennen is. Gebruik in je redenering een omschrijving van de instrumentele visie op politieke participatie.

Zie regel 29 tot en met 32 van tekst 3.

Of burgers actief zullen meepraten via internet, is onder andere afhankelijk van hun politieke socialisatie.

- 1p **10** Leg dit uit. Gebruik in je antwoord het kernconcept politieke socialisatie.

Zie regel 29 tot en met 32 van tekst 3.

De keuze om internetconsultaties in te voeren kan een ideologische keuze zijn.

- 1p **11** Geef aan waarom de keuze om internetconsultaties in te voeren een ideologische keuze kan zijn. Gebruik in je antwoord het kernconcept ideologie.

Opgave 1 Lobby

tekst 1

Lobbyisten

- (...) Offermans is lobbyist en jazeke, ze vloekte toen zich alwéér verkiezingen aandienden: “Het is een periode vol kansen, maar ook een
5 helse tijd.” (...)
Maanden van tevoren anticiperen lobbyististen al op de uitslag van de verkiezingen. Offermans: “We maken lijstjes: welke minister komt waar te
10 zitten en wat kan ik daar straks mee? (...) Je neemt contact op met de schrijvers van de verkiezingsprogramma’s of mensen die er inspraak in hebben.” (...)
- 15 Een lobbyist heeft een heel scala aan middelen die tactisch kunnen worden ingezet. Offermans: “Je kunt petitie organiseren, demonstraties, een rechtszaak aanspannen, een open
20 brief in de krant plaatsen, advertenties, wetenschappelijke studies laten uitvoeren (...). Je beïnvloedt stilletjes achter de schermen of kiest juist voor
25 ruchtbaarheid in de media.” (...)
Lobbyisten praten voortdurend met beleidsmakers en ambtenaren (...). Mechteld van den Oord (33), advocate en freelance lobbyist: “(...)”
30 het feit dat we achter de schermen werken, betekent niet dat we louche zijn. Dat imago komt door de media. Als de lobby in het nieuws komt, is het meestal in negatieve zin. Dan
35 gaat het over omkoopschandalen of de agressieve tabakslobby. Maar lang niet aan elk proces hangt een luchtje. Voor van alles en nog wat wordt gelobbyd: van garnalen tot
40 Greenpeace. Je kunt als bedrijf of instelling nauwelijks nog zonder een vertegenwoordiger in Den Haag. Het funeste is: mensen begrijpen niet wat je precies doet. Dan ben je al gauw
45 verdacht.” (...)
Van den Oord: “Politici moeten zo veel tijd en energie stoppen in het omgaan met de media dat ze soms conceptteksten van lobbyististen
50 klakkeloos overnemen. En als lobbyististen meeschrijven aan wetsvoorstellen, krijgen ze behoorlijk veel grip op de inhoud.” Geen zorgelijke ontwikkeling, vindt
55 Offermans: “Waarom zouden lobbyististen niet mogen meeschrijven aan wetsvoorstellen? Vaak heeft de lobbyist meer inhoudelijke kennis dan de politicus. Een politicus kan zich
60 onmogelijk in alles verdiepen. (...)” Kortom: de specialistische kennis van de lobbyist informeert de politicus. Maar die informatie, en daar wringt het, is per definitie gekleurd. Worden
65 lobbyististen nog eens machtiger dan politici? Offermans, fel: “Neen! Zij die besluiten, hebben de macht. (...) De uiteindelijke stappen worden gezet door de regering. (...)”

naar: publicmatters.nl, 20 augustus 2012

tekst 2**‘De kunst van een goede lobby’**

Coen Sleddering is wat ze bij de grote lobbykantoren enigszins meewarig een eenpitter noemen. “Die lobbyisten die de hele dag
5 rondhangen in Nieuwspoort en hopen iemand tegen het lijf te lopen, zo werkt het niet meer”, zeggen ze daar. Het is nu plannen, strategie, 90 procent puur inhoudelijke
10 voorbereiding, achter het bureau. En misschien 10 procent van de tijd op pad, om politici of ambtenaren te spreken. (...)
Van de vleesindustrie tot de
15 Fietzersbond, bijna elke organisatie heeft tegenwoordig iemand die de ‘public affairs’¹⁾ op zich neemt. Wat voorheen een branchevereniging was, is nu een lobbyclub. Zelfs
20 goede doelen kunnen niet meer zonder ‘advocacy officer’²⁾ (...).

Cocogate

Hoe lobbyisten ambtenaren ‘helpen’, werd zichtbaar toen via NRC

25 Handelsblad een mailwisseling tussen ING en het ministerie van Financiën uitlekte. De bank had van Financiën een conceptwet ontvangen over coco’s, een type obligaties, en
30 stuurde die retour met een wenselijstje in de vorm van rode markeringen. In de e-mail: “Ik hoop dat jullie hiermee kunnen leven.” Het Binnenhof was in rep en roer. Zie je
35 wel, riepen Kamerleden, de machtige bankenlobby schrijft de minister letterlijk de wet voor. SP-leider Roemer eiste een debat, er werden achttien pagina’s aan Kamervragen
40 gesteld, de kwestie werd een heuse cocogate. (...)
Sleddering heeft het vak zien veranderen. “Vroeger nam je een oud-Kamerlid mee, dan gingen
45 deuren eerder open, het ging om het babbeltje. Dat is veranderd.” Kamerleden zijn daar nu minder van onder de indruk. “Het gaat meer om informatie. (...)”

naar: www.volkskrant.nl, 12 december 2015

noot 1 public affairs = het lobbyen bij politici, gezien als vakgebied

noot 2 advocacy officer = pleitbezorger

tekst 3

‘Lobbyen door gewone mensen, niet alleen door rijke bedrijven’

De Tweede Kamer behandelt
volgend jaar een initiatiefnota¹⁾ die
het makkelijker maakt voor gewone
mensen om invloed uit te oefenen op
5 nieuwe wetten. De PvdA wil het
beïnvloeden van wetgeving, ofwel
lobbyen, inzichtelijker en meer
openbaar maken. PvdA-Kamerlid
Bouwmeester is drie jaar bezig
10 geweest met onderzoek naar lobbyen
en het schrijven van de initiatiefnota.
(...)

Gewone mensen

Het probleem is (...) dat bij een
nieuwe wet nooit staat vermeld wie
15 er heeft meegedacht of mee-
geschreven. “We moeten dus
inzichtelijk maken met welke
belangen er rekening is gehouden,
dan wordt ook duidelijk wanneer er

20 niet naar gewone mensen is
geluisterd.”
“Grote bedrijven en organisaties
hebben nu heel veel invloed. Die
bedrijven zijn rijk en machtig en
25 kunnen een dure lobbyist kopen”,
zegt Bouwmeester. “Maar Nederland
is van ons allemaal, niet alleen van
de grote bedrijven.”
De PvdA wil meer internet-
30 consultaties invoeren, zodat burgers
via internet vaker actief kunnen
meepraten. Daarnaast moeten de
agenda’s van ministers en
staatssecretarissen openbaar
35 worden, met daarin ook de afspraken
met lobbyisten, en moet in elke wet
een ‘lobbyparagraaf’ komen, waarin
staat naar wie er is geluisterd. (...)

naar: nos.nl, 22 december 2015

noot 1 In een initiatiefnota kan een Tweede Kamerlid een bepaalde beleidskwestie aan de orde stellen en daarover voorstellen doen. Als regel komt de regering met een reactie. De nota wordt vervolgens besproken door de Tweede Kamer.

Opgave 2 I love Asian

Bij deze opgave horen tekst 4 en de tabellen 1 en 2 .

Inleiding

Communicatiewetenschapper Reza Kartosen publiceerde in 2016 de resultaten van zijn onderzoek naar de vorming van identiteiten onder jonge Aziatische Nederlanders (18-35 jaar) en de rol van Aziatische populaire cultuur (onder andere films, internet en uitgaan) daarin. Deze opgave gaat hierover.

Gebruik tekst 4.

Kartosen noemt in tekst 4 redenen van Aziatisch-Nederlandse jongeren om zich te richten op Aziatische populaire media, te weten Koreaanse en Japanse films en series. Aziatische populaire cultuur, waaronder Aziatische populaire media, is volgens Kartosen van invloed op de identiteit van Aziatisch-Nederlandse jongeren.

- 4p 12 a Leg uit dat Aziatische populaire media deel uitmaken van de Aziatische populaire cultuur. Gebruik in je uitleg:
- een voorbeeld uit tekst 4;
  - het kernconcept cultuur.
- b Leg vervolgens uit hoe deze populaire cultuur van invloed kan zijn op de identiteit van Aziatisch-Nederlandse jongeren. Gebruik in je uitleg:
- het kernconcept socialisatie met een socialisator;
  - het kernconcept identiteit.

Gebruik tabel 1.

Kartosen geeft aan dat Aziatische Nederlanders vaak de modelminderheid genoemd worden, omdat deze Nederlanders van alle etnische minderheden het best geïntegreerd zouden zijn. Kartosen stelt dat deze typering onterecht is, omdat het er maar aan ligt wat er onder integratie wordt verstaan.

Onderzoekers kijken naar verschillende indicatoren van integratie. Dit kunnen indicatoren op verschillende gebieden zijn, bijvoorbeeld op het gebied van onderwijs, arbeid, inkomen, criminaliteit en maatschappelijke participatie.

In 2011 is er een rapport van het Sociaal en Cultureel Planbureau verschenen over Chinese Nederlanders. Tabel 1 is gebaseerd op gegevens uit dit rapport.

Stel dat je op basis van elke afzonderlijke indicator uit tabel 1 zou moeten bepalen welke groep het best geïntegreerd is.

- 3p **13**
- Geef voor elke indicator (1, 2 en 3) uit tabel 1 aan welke groep op basis van alleen deze indicator als best geïntegreerd beschouwd zou kunnen worden.
  - Geef vervolgens bij elke indicator aan of dit een indicator van economisch, sociaal of cultureel kapitaal is.

Gebruik tabel 2.

Kartosen onderscheidt drie identiteiten onder jonge Aziatische Nederlanders:

- 1 'Cosmopolitans', die sterke Nederlandse, thuisland (dus bijvoorbeeld Chinese of Koreaanse) en Aziatische identificaties vertonen
- 2 'Asians', die sterke thuisland en Aziatische identificaties combineren met zwakke Nederlandse identificaties
- 3 'Hostlanders', die middelmatige thuisland en Aziatische identificaties combineren met sterkere Nederlandse identificatie.

Tabel 2 beschrijft resultaten uit onderzoek over de relatie tussen deze typen identiteiten en kijkgedrag.

- 4p **14**
- Formuleer een hypothese over een verschil in kijkgedrag tussen 'Cosmopolitans' en de twee andere identiteiten die met de gegevens in tabel 2 getoetst kan worden.
  - Benoem de onafhankelijke variabele in je hypothese.
  - Geef een indicator van de afhankelijke variabele in je hypothese.
  - Leg vervolgens uit of deze hypothese op basis van de gegevens in tabel 2 bevestigd of verworpen wordt. Gebruik in je uitleg gegevens uit tabel 2.

Gebruik tekst 4.

Volgens Kartosen is de zichtbaarheid van Aziatische Nederlanders in Nederlandse media van groot belang.

- 4p **15** Beredeneer dat grotere zichtbaarheid van Aziatische Nederlanders in de Nederlandse populaire media van belang is voor de representatie en de sociale cohesie in de samenleving. Gebruik in je redenering:
- het kernconcept representatie;
  - het kernconcept sociale cohesie;
  - bij beide kernconcepten een voorbeeld uit tekst 4.

Opgave 2 I love Asian

---

tekst 4

Aziatische jongeren in Nederland creëren eigen identiteit

Veel Nederlandse jongeren met Aziatische ouders voelen zich niet alleen Nederlands en bijvoorbeeld Chinees, maar identificeren zich ook
5 met een Aziatische identiteit die de etnische grenzen overstijgt. Communicatiewetenschapper Reza Kartosen ontdekte dat (...) Japanse en Koreaanse populaire media
10 belangrijk zijn bij het vormgeven van deze pan-etnische Aziatische identiteit. Vrijdag 8 juli promoveert hij aan de Universiteit van Amsterdam.
(...)

De promovendus vroeg zich af
15 waarom de jongeren zich op Koreaanse en Japanse films en series richten. De hoge productiekwaliteit van het materiaal bleek belangrijk. Maar daarnaast gaven de
20 jongeren aan zichzelf te herkennen in

de normen en waarden die de series verbeelden. “Waarden die zij bij de Aziatische identiteit vinden horen, zoals het belang van familiebanden, respect voor ouderen of waardering voor hard werken.” Hoewel
25 respondenten niet expliciet zeiden dat het uiterlijk van de mensen op het scherm meespeelde, gaven ze wel aan dat ze zich minder zouden
30 herkennen in een Amerikaanse of Nederlandse serie waarin precies dezelfde thema’s centraal zouden staan. (...) Dat jongeren zich niet in
35 Nederlandse films en series herkennen is geen goede zaak, meent Kartosen. “Populaire cultuur hoort verbinding te scheppen, maar in Nederland laat populaire cultuur
40 een witte identiteit zien die veel mensen buitensluit.”

bron: UvA nieuws, 23 juni 2016

tabel 1

Indicatoren van integratie, naar migratie-achtergrond

indicatoren	Chinese Nederlanders	Turkse Nederlanders	Marokkaanse Nederlanders	Antilliaanse Nederlanders
1 tenminste wekelijks contact met autochtone Nederlandse vrienden/kennissen	45	53	58	70
2 heeft vaak/altijd problemen met Nederlands in gesprek	33	23	15	3
3 personen met werkloosheidsuitkering	0,8	2,5	2,1	2,5

naar: Sociaal en Cultureel Planbureau, 2011

Toelichting

De cijfers in de tabel zijn procenten.

tabel 2

Consumptie van populaire cultuur onder Aziatische jongeren in Nederland

	Cosmopolitans	Asians	Hostlanders
kijken naar Nederlandse populaire media	2,29	1,85	2,20
kijken naar populaire media uit het Aziatisch land van herkomst	2,46	3,03	2,17
kijken naar populaire media uit een ander Aziatisch land	2,28	2,77	1,98
kijken naar andere populaire media, bijvoorbeeld uit Groot-Brittannië of de Verenigde Staten	3,58	3,15	3,18

naar: The International Communication Gazette, 2013

Toelichting

De cijfers in de tabel staan voor gemiddelden op een vijfpuntsschaal, variërend van 1 punt (niet kijken naar deze media) tot en met 5 punten (zeer vaak kijken naar deze media).

(Onderzoek is gehouden onder 486 Aziatische Nederlanders in de leeftijdsgroep 18-35 jaar.)

Opgave 3 Robotisering

Bij deze opgave horen de teksten 5 en 6.

Inleiding

Deze opgave gaat over robotisering van de samenleving. Dit is de ontwikkeling naar een samenleving, waarin we in toenemende mate te maken krijgen met nieuwe technologische mogelijkheden zoals zelfrijdende auto's, drones in de openbare ruimte en robots in bijvoorbeeld de ouderenzorg (tekst 5). Deze ontwikkeling heeft invloed op het maatschappelijk leven en is daarom onderwerp van politieke besluitvorming: zo heeft de Tweede Kamer gevraagd om onderzoek naar eventueel te nemen beleidsmaatregelen met betrekking tot de robotisering van de samenleving (tekst 6).

Gebruik tekst 5.

De wetenschappers Hoorn en Konijn hebben een experiment uitgevoerd met een zorgrobot bij ouderen.

- 3p **16** Leg uit dat het gaan inzetten van robots in de zorg op te vatten is als een veranderingsvraagstuk. Gebruik in je uitleg:
- het hoofdconcept verandering;
  - een kernconcept bij het hoofdconcept verandering;
  - bij dit kernconcept een voorbeeld uit tekst 5.
- Noem in je antwoord ook de naam van het gekozen kernconcept.

Gebruik tekst 5.

Er zijn vier componenten van sociale uitsluiting te onderscheiden.

- 2p **17** Leg uit van welke component van sociale uitsluiting sprake is in tekst 5. Gebruik in je uitleg:
- een component van sociale uitsluiting;
  - een voorbeeld uit tekst 5.

Gebruik tekst 6.

Het systeemmodel is een model waarmee het proces van politieke besluitvorming kan worden geanalyseerd. Een fase in dit model is de conversie of omzetting. In de fase van omzetting worden ook weer verschillende fasen onderscheiden.

De Tweede Kamer heeft verzocht om een onderzoek naar de relatie tussen technologie en werkgelegenheid.

- 2p **18** Leg uit van welke fase in de omzetting bij dit verzoek sprake is. Noem ook de naam van deze fase.

- 2p **19** Beredeneer dat verlies van banen door robotisering beschouwd kan worden als een verhoudingsvraagstuk. Gebruik in je redenering:
- het hoofdconcept verhouding;
  - een kernconcept bij het hoofdconcept verhouding.
- Noem ook de naam van het gekozen kernconcept.

- Een mogelijk gevolg van robotisering is verlies aan inkomen van mensen.
- 2p **20**
- Formuleer een beleidsmaatregel om mogelijk inkomensverlies door robotisering te verminderen die past bij de opvatting van de sociaaldemocratische stroming over de rol van de overheid.
  - Koppel aan deze maatregel een uitgangspunt van de sociaaldemocratische stroming.

- Liberalen hebben een andere opvatting over de rol van de overheid dan de sociaaldemocraten. Uitgaande van de liberale ideologie zullen liberalen een ander standpunt hebben over hoe het mogelijke inkomensverlies van mensen door robotisering aan te pakken is.
- 2p **21**
- Welke actor zal volgens de liberale ideologie een voornamelijk rol hebben bij de aanpak van inkomensverlies door robotisering?
  - Geef aan welke liberale waarde hierbij past.

- In een brief aan de Tweede Kamer wees de toenmalige minister Asscher erop dat nieuwe technologieën als robotisering grote gevolgen hebben voor de welvaartsverdeling in de samenleving en dat het kabinet dit scherp in de gaten dient te houden. Hij voegde eraan toe dat dit laatste niet alleen een verantwoordelijkheid is van het kabinet. Ook de sociale partners, die via cao-onderhandelingen invloed hebben op de inkomensverdeling, hebben deze verantwoordelijkheid volgens hem.
- 2p **22** Leg uit welk kenmerk van de Nederlandse politieke cultuur herkenbaar is in de uitspraak van Asscher over de rol van de sociale partners. Gebruik in je uitleg:
- het kernconcept cultuur;
  - een kernconcept bij het hoofdconcept verhouding.
- Noem ook de naam van het gekozen kernconcept.

Opgave 3 Robotisering

tekst 5

'Hallo, ik ben Alice, de zorgrobot'

Met een zorgrobot voelen bejaarden zich minder eenzaam, zeggen Nederlandse onderzoekers na een proef. (...)

5 Computerwetenschapper en psycholoog Johan Hoorn en hoogleraar mediapsychologie Elly Konijn, beiden van de Vrije Universiteit Amsterdam, zijn nog
10 steeds onder de indruk van het experiment dat zij uitvoerden met een 'zorgrobot' die Alice heet. Alice heeft het formaat van een peuter, met een plastic lijf en een levensecht
15 gezicht. Ze kijkt de mensen belangstellend aan met haar grote groene ogen, en zegt: "Hallo, ik ben Alice. Een zorgrobot."

"Ik wil geen robotje in mijn huis", zei
20 een van de deelnemers aanvankelijk. Maar bij de tweede of derde ontmoeting was het ijs gebroken. "Alice is mijn vriendin", zei ze toen. (...)

25 Het vertrouwen dat Alice kreeg, was zo groot dat de deelnemers openhartiger naar haar waren dan naar de verpleging. (...) Het praten met een robot werkt ook als een
30 dagboek, mensen vertellen hun belevenissen om ze zo te verwerken. (...)

Alice vraagt: "Voelt u zich wel eens eenzaam?" Mevrouw Remkes bevestigt dat. Ze vraagt door:

35 "Wanneer vooral?" Mevrouw Remkes: "Tja, elke dag. Er komt nooit iemand." "Oh, dat is jammer", reageert Alice. Mevrouw Remkes kijkt weg, ze beseft hoe eenzaam ze
40 zich voelt (...).

Ze [Alice] reageert deels spontaan, deels via voorgeprogrammeerde vragen en deels gestuurd door iemand achter de computer. Hoorn:

45 "Maar over twee, drie jaar zijn we echt zo ver dat computers autonoom kleine gesprekjes kunnen voeren." (...)"

De documentaire 'Ik ben Alice' die van het onderzoek gemaakt is, (...) is
50 eerder in bioscopen vertoond. (...) Er zijn ook een paar mensen boos geworden van de film. Ze vonden dat de zorg voor bejaarden niet uitbesteed kan worden aan
55 robots. Werknemers in de zorg zijn soms ook argwanend en vragen zich af of zij hierdoor straks hun baan verliezen. Hoorn: "Maar het is niet de bedoeling dat robots de menselijke
60 hulp gaan vervangen, ze zullen die alleen ondersteunen en effectiever maken. Wijkverpleegkundigen hebben nu twee minuten tijd voor een cliënt en moeten dan alweer door
65 naar de volgende. Een robot kan ook onuitputtelijk herhalen, en bijvoorbeeld voortdurend geheugen oefeningetjes doen met mensen die aan het dementeren zijn:

70 ‘Hoe heet je kind, hoe heet je man?’
Hoorn en Konijn hebben nu gezien
wat mogelijk is. Hoorn: “Voor ons is
alleen maar duidelijker geworden hoe

belangrijk het is dat deze zorgrobots
75 er daadwerkelijk gaan komen. De
kwaliteit van zorg wordt niet slechter
maar beter met robots.”

naar: www.nrc.nl, 6 juli 2015

tekst 6

Angst voor robots ‘is onnodig’

We moeten ons niet laten
verlammen door de angst dat robots
en de digitalisering ons werk
5 overnemen. Wie de nieuwe
technologie omarmt en actief op zoek
gaat naar de kansen die het biedt,
krijgt andere mogelijkheden. Met
andere woorden: innovatie leidt dus
10 niet per definitie tot baanverlies.
Belangrijk is wel dat de politiek en de
beleidsmakers meedoen, en de
nieuwe technologie, zoals drones en
het werken met grote hoeveelheden
15 data, via scholing en wet- en
regelgeving in de samenleving
inbedden. Dat zegt Rinie van Est,
onderzoeker van het Rathenau
Instituut.
20 Van Est heeft met zijn collega-
onderzoekers in opdracht van de
commissie¹⁾ voor Sociale Zaken en
Werkgelegenheid onderzoek gedaan
naar de relatie tussen technologie en

25 werkgelegenheid. De Tweede Kamer
had om dit onderzoek gevraagd
nadat minister van Sociale Zaken en
Werkgelegenheid Lodewijk Asscher
eind september op het jaarlijkse
30 congres van Sociale Zaken en
Werkgelegenheid stelde dat
robotisering (...) invloed heeft op de
werkgelegenheid (...).

Robot als de ideale werknemer

35 (...) [Asscher] wijst erop dat robots in
hoog tempo “toegankelijker,
betrouwbaarder en goedkoper”
worden. Ze kunnen ook nog eens
“24 uur per dag werken, zijn nooit
40 ziek, zeuren niet om loonsverhoging
en staken niet”. Daardoor wordt het
steeds interessanter voor werkgevers
hen in te schakelen. “Voor een
aanzienlijk deel van de bestaande
45 banen kunnen zij werknemers
vervangen”, stelt Asscher.

naar: fd.nl, 17 juni 2015

noot 1 De 150 Tweede Kamerleden doen hun werk vooral in commissies. Een
Kamercommissie is een groep Kamerleden die zich bezighouden met een
beleidsterrein van een ministerie of met een specifiek onderwerp. Twee derde van het
overleg tussen Tweede Kamer en bewindslieden vindt plaats in deze commissies.